

İSVİÇRE HUKUKUNDAKİ GÜNCEL GELİŞMELER IŞIĞINDA BAKİYE ÜZERİNDE ARTMİRASÇI ATAMA

(Araştırma Makalesi)

DOI: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.998234>

Dr. Öğr. Üyesi Dilşah Buşra KARTAL*

Öz

Bu çalışmada bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufu incelenmektedir. Bu tasarrufta, önmirasçının tereke malları üzerinde tasarruf işlemi yapma yetkisi vardır. Artmirasçının hakkı ise bu tasarruflardan geriye kalan kısım sınırlıdır. Türk Hukukunda bakiye üzerinde artmirasçı atama Medeni Kanun'da düzenlenmemiştir. Doktrinde ise bu tasarruf geçerli kabul edilmektedir. İsviçre Hukukunda ise yapılan kanun değişikliği sonrası bakiye üzerinde artmirasçı atamanın özel bir görünümü hüküm altına alınmıştır. Bu hükümde, mirasbırakanın altsoyunun miras payı üzerinde bakiye üzerinde artmirasçı ataması düzenlenmiştir. Sıradan bir bakiye üzerinde artmirasçı atama ile bu tasarruf arasındaki fark, ikincisinde mirasbırakanın önmirasçının saklı payı üzerinde de tasarrufta bulunabilmesidir. Bunun için ZGB m. 492a'da öngörülen belirli şartların sağlanması gerekir. Bu hüküm karşılaştırmalı hukuk verisi olarak Türk Hukuku bakımından da değerlidir.

Anahtar Kelimeler

Artmirasçı, Bakiye üzerinde artmirasçı atama, Miras hukuku, Ölüme bağlı tasarruf, Tenkis

---

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, İstanbul (dbkartal@fsm.edu.tr), ORCID: 0000-0002-2615-5698 (Geliş Tarihi: 12.06.2021-Kabul Tarihi: 11.07.2021)

**APPOINTMENT OF A REVERSIONARY HEIR IN RESPECT OF
THE RESIDUE IN LIGHT OF THE
RECENT DEVELOPMENTS IN SWISS LAW**

(Research Article)

Abstract

In this study, the appointment of a reversionary heir in respect of the residue is examined. In this disposition, the provisional has the right to dispose of the inherited goods. The right of the reversionary heir is limited to the residue. In Turkish Law, the appointment of a reversionary heir in respect of the residue is not regulated under Civil Code. However, at the doctrinal level, this disposition is deemed valid. After the legal amendment in Swiss Law, a special form of the appointment of a reversionary heir in respect of the residue is regulated. The appointment of a reversionary heir on the part of the offspring in respect of the residue by the testator is regulated in this article. The difference between an ordinary disposition and this one is that in the latter the testator is free to make dispositions on the reserved portion of the provisionary heir. For this, the art. 492a of ZGB requires certain conditions to be met. This article is also valuable for Turkish Law as a comparative law data.

Keywords

Reversionary heir, Appointment of a reversionary heir in respect of the residue, Inheritance law, Testamentary disposition, Reduction

GİRİŞ

Artmırasçı atama, mirasbırakanın terekesi üzerinde yapabileceği maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardan biridir. Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 521-525 ve İsviçre Medeni Kanunu (ZGB) m. 488-492a arasında artmırasçı atama özel olarak düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu ve Mehaz Kanun artmırasçılığı büyük ölçüde birbiriyle paralel şekilde hüküm altına almıştır. Ancak İsviçre Medeni Kanunu'nda 19 Aralık 2008'de kabul edilip 1 Ocak 2013'te yürürlüğe giren AS 2011 725 sayılı Kanun¹ ile yapılan kapsamlı bir revizyon sonrasında artmırasçılık bakımından da yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu revizyonla İsviçre Medeni Kanunu'na eklenen 492a maddesi artmırasçı atamanın özel bir görünümü olan bakiye üzerinde artmırasçı atamayı pozitif bir düzenlemeye kavuşturmuştur. Söz konusu hükmün bir karşılığı Türk Hukukunda yoktur. Her ne kadar aşağıda inceleneceği üzere Türk Hukukunda da bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu geçerli kabul edilse de ZGB m. 492a bakiye üzerinde artmırasçı atamanın da özel ve alt bir türünü hüküm altına almıştır. Dolayısıyla ZGB m. 492a hükmünde aranan şartların ve uygulanacak sonuçların Türk Hukukunda uygulanmasına imkan yoktur. Öte yandan bu düzenleme yetişkinlerin korunması hukuku bağlamında bir ihtiyaca cevaben getirilmiştir. Bu yönüyle Türk Hukukunda da yapılması muhtemel bir kanun revizyonunda dikkate alınmasında fayda vardır. Çalışmamız kapsamında da öncelikle artmırasçı ve bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufları incelenecektir. Akabinde ZGB m. 492a uyarınca yapılan bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufunun şartları ve hükümleri, doktrindeki görüşler ışığında ele alınacaktır.

I. ARTMİRASÇI ATAMANIN TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE HÜKÜMLERİ

Mirasbırakanın, ölüme bağlı bir tasarruf düzenleyerek ölümünden sonra mirasının ilk olarak kendiliğinden önmırasçıya geçeceğini ve önmırasçının ölümü, belirli sürenin geçmesi veya bir şartın gerçekleşmesi üzerine belirlediği ikinci kişi olan artmırasçının mirası kazanacağını kararlaştırması halinde artmırasçılık söz konusu olur². Artmırasçı atamada, mirasın kazanıl-

¹ Kanun metni için bkz: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2011/114/de> (Erişim Tarihi: 23.5.2021).

² **Kocayusufpaşaoğlu**, Necip, *Miras Hukuku*, 3. Bası, Filiz, İstanbul, 1987, s. 290; **Öztan**, Bilge, *Miras Hukuku*, 11. Bası, Yetkin, Ankara, 2020, s. 309; **İnan**, Ali Naim/**Ertas**, Şeref/**Albaş**, Hakan *Miras Hukuku*, 10. Bası, Seçkin, Ankara, 2019; s. 242; **Ayan**, Mehmet, *Miras Hukuku*, 10. Bası, Adalet, Ankara, 2020, s. 157-158; **Çabri**,

ması önmirasçı bakımından bozucu şarta, artmirasçı bakımından ise geciktirici şarta bağlıdır³. Bu şart gerçekleştiğinde artmirasçı, miras hakkını önmirasçının değil, mirasbırakanın mirasçısı olarak kazanır⁴. Bundan dolayı artmirasçıyı belirleme yetkisi önmirasçıya bırakılamaz⁵.

Artmirasçı atama tek dereceli bir tasarruftur. MK m. 521/II uyarınca artmirasçıdan sonra gelecek başka bir artmirasçı belirlenemez. Mirasbırakanın aksi yönde bir tasarrufu olmadığı takdirde MK m. 522/I uyarınca artmirasçı, önmirasçının ölümü ile kendiliğinden mirası kazanır. Eğer mirasbırakan mirasın artmirasçıya geçmesi için bir vade belirlediyse ve önmirasçı bu süre dolmadan önce vefat ederse, önmirasçının mirasçıları güvence göstermek kaydıyla mirastan yararlanabilir (MK m. 522/II). Bu durumda artmirasçı vade geldiğinde miras hakkını kendiliğinden kazanmakla birlikte tereke mallarının kendisine devrini önmirasçının mirasçılarından talep eder⁶. MK m. 525/III uyarınca mirasbırakanın ölümünde önmirasçı sağ değilse, mirastan yoksun kaldıysa veya mirası reddederse miras artmirasçıya geçecektir.

MK m. 523'te artmirasçının haklarının korunması için iki düzenleme öngörülmüştür. Bunlar, mirasın sulh mahkemesince resmi defterinin tutulması ve mirasbırakan açıkça bağışık tutmadıkça önmirasçı tarafından gü-

Sezer, Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574), C. I, On İki Levha, İstanbul, 2018, s. 405; **Bessenisch**, Balthasar, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 ZGB Art. 1-61 SchIT ZGB, 3. Bası, Helbing Lichtenhahn, Basel, 2007, Vorb. zu Art. 488-492, N. 1. Mirasbırakan, artmirasçı atamak yerine, terekedeki belirli bir mal üzerinde ön ve artvasiyet alacaklısı atamayı da tercih edebilir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 290; **Antalya**, Gökhan, Marmara Hukuk Yorumu, Miras Hukuku, C. III, Seçkin, Ankara, 2019, s. 250; **Gürpınar**, Damla, Artmirasçı Atama, Turhan, Ankara, 2018, s. 20). MK m. 521/III uyarınca artmirasçı atamaya ilişkin hükümler belirli mal bırakmada da uygulanır.

³ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 291; **Öztan**, s. 311; **Kılıçoğlu**, Ahmet M., Miras Hukuku, 10. Bası, Turhan, Ankara, 2019, s. 157; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 244; **Serozan**, Rona/**Engin**, Baki İlkay, Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları, 6. Bası, Seçkin, Ankara, 2019, s. 384; **Bessenisch**, Vorb. zu Art. 488-492, N. 3. Karş.: **İmre**, Zahit/**Erman**, Hasan, Miras Hukuku, 14. Bası, Der, İstanbul, 2018, s. 153. Mirasbırakan artmirasçının hak kazanımını vadeye bağladığı takdirde ise artık bir şart gündeme gelmez (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 291-292).

⁴ **İmre/Erman**, s. 151; **Eren**, Fikret/**Yücer-Aktürk**, İpek, Türk Miras Hukuku, 3. Bası, Yetkin, Ankara, 2020, s. 160.

⁵ **İmre/Erman**, s. 151.

⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 292. Karş: **Hatemi**, Hüseyin, Miras Hukuku, 9. Bası, On İki Levha, İstanbul, 2021, s. 119. Artvasiyet alacaklısı ise kendisine bırakılan şeyi zamanı geldiğinde kendiliğinden kazanmaz. Sadece önmirasçıya karşı ileri sürebileceği bir alacak hakkı kazanır (**Çabri**, s. 435).

vence gösterilmesidir. Terekedeki taşınmazlar açısından güvence gösterme yükümlülüğü, yeterli görüldüğü takdirde, taşınmazın tapu sayfasına artmırasçı şerhi konularak da yerine getirilebilir. Artmırasçı atandığına dair şerh tapu sayfasını işleme kapatmaz ancak taşınmaz üzerinde sonradan hak kazanan kişilere karşı bu hakkın ileri sürülmesine imkan verir⁷. Güvence gösterme yükümlülüğü yerine getirilmezse önmırasçı yine de mirası kazanır ama mallar önmırasçıya teslim edilmeksizin mirasın resmen yönetilmesine karar verilir⁸. MK m. 525 uyarınca artmırasçının mirası kazanabilmesi için geçiş anında sağ olması gerekir. Aksi halde mirasbırakanın da başka yönde bir tasarrufu yoksa miras kesin olarak önmırasçıya kalır. Bu ihtimalde artmırasçı için verilen güvenceler de sona erer⁹. Defter tutulmasına ilişkin yükümlülük emredici olduğu için mirasbırakan tarafından açıkça aksi kararlaştırılmış olsa bile yerine getirilmelidir¹⁰.

Önmırasçı, mirastan yararlanma ve mirası yönetme yetkisine sahiptir¹¹. Öte yandan önmırasçının tereke malları üzerinde tasarruf yetkisinin olup olmadığı çok tartışmalı bir konudur¹². Bu tartışma aşağıda inceleyeceğimiz bakiye üzerinde artmırasçı atama bakımından ise geçerli değildir. Nitekim bakiye üzerinde artmırasçı atamanın anlam ifade edebilmesi için önmırasçının mirasa konu mallar üzerinde tasarruf yetkisinin de bulunması gerekir.

Önmırasçı kendisine bırakılan mallar üzerinde kanun gereği, her mirasçının sahip olduğu hakları (örneğin, mirası ret, deftere göre kabul) haizdir¹³. Aynı zamanda tereke borçlarından da tüm malvarlığı ile sorumludur¹⁴. Önmırasçı mirası artmırasçıya geçirme yükümlülüğü ile beraber kazanır (MK m. 524/II). Tereke malları, önmırasçının malvarlığı içinde özel bir mal-

⁷ Antalya, s. 251-252; Çabri, s. 425.

⁸ Çabri, s. 427; Dural, Mustafa/Öz, Turgut, Miras Hukuku, 13. Bası, Filiz, İstanbul, 2019, s. 182.

⁹ İnan/Ertas/Albaş, s. 247.

¹⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 293; Oğuzman, M. Kemal, Miras Hukuku, 6. Bası, Filiz, İstanbul, 1995, s. 154; İnan/Ertas/Albaş, s. 158; Ayan, s. 159; Öztan, s. 311; Çabri, s. 426.

¹¹ Öztan, s. 308.

¹² Bu tartışma için bkz: Gürpınar, s. 140 vd.; Aydın, Gülşah Sinem, Artmırasçı Atamada Önmırasçının Taşınmazlara İlişkin Yaptığı Tasarruf İşlemlerinin Geçerliliği Sorunu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 1, Haziran 2019, s. 299-328, s. 308 vd.

¹³ İnan/Ertas/Albaş, s. 244; Eren/Yücer-Aktürk, s. 163; Antalya, s. 252.

¹⁴ İnan/Ertas/Albaş, s. 244; Eren/Yücer-Aktürk, s. 163; Antalya, s. 252.

varlığı teşkil eder¹⁵. Miras artmirasçıya geçtiğinde önmirasçı ya da külli halefleri, tereke mallarını artmirasçıya kural olarak aynen teslim eder¹⁶. Önmirasçı geçerli bir şekilde mirasa konu mal üzerinde tasarrufta bulunursa, bunun yerine geçen kaim değeri artmirasçıya teslim etmesi gerekir¹⁷. Önmirasçı, maldaki olağan eskime ve yıpranmadan sorumlu değildir¹⁸. Ancak mala kusuruyla zarar verdiyse artmirasçıya tazminat ödemesi gerekir¹⁹.

Önmirasçının tereke mallarını artmirasçıya devir yükümlülüğünün sınırını saklı paylar çizer. Mirasbırakan saklı paylı önmirasçının ya da diğer mirasçıların saklı paylarını ihlal edecek şekilde artmirasçı atama tasarrufunda bulunamaz (MK m. 569). Aksi halde saklı paylı mirasçılar aşan kısma ilişkin tenkis davası açabilirler²⁰. ZGB m. 492a ise tam da böyle bir ihtimale ilişkin olarak özel bir artmirasçı atama tasarrufunu hüküm altına almış ve belli şartlarla saklı paylara müdahale imkanı sağlamıştır.

II. BAKİYE ÜZERİNDE ARTMİRASÇI ATAMAYA GENEL BAKIŞ

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda, önmirasçının mirastan yararlanmasından sonra geriye kalan kısım ile sınırlı olarak artmirasçının miras hakkına sahip olacağını kararlaştırması halinde bakiye üzerinde artmirasçı atama (*Nacherbeneinsetzung auf den Überrest*) söz konusu olur²¹. Bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufu Türk Hukukunda pozitif bir düzenlemeye sahip değildir. İsviçre Hukukunda da aşağıda incelenecek olan ZGB m. 492a hükmü dışında bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufu kanunda genel olarak düzenlenmemiştir. Buna rağmen hem Türk hem de İsviçre

¹⁵ Antalya, s. 252; Dural/Öz, s. 179; Breitschmid, Peter, et.al., Erbrecht, 3. Bası, Schulthess, Zürich, 2016, s. 84; Druey, Jean Nicolas, Grundriss des Erbrechts, 5. Bası, Stämpfli, Bern, 2002, § 11, N. 42.

¹⁶ Öztan, s. 312; Çabri, s. 432.

¹⁷ İmre/Erman, s. 157; Çabri, s. 433; Dural/Öz, s. 179.

¹⁸ Öztan, s. 312.

¹⁹ Öztan, s. 312; Çabri, s. 434; İmre/Erman, s. 164.

²⁰ İnan/Ertas/Albaş, s. 247; Çabri, s. 408; Dural/Öz, s. 178.

²¹ İmre/Erman, s. 160; Çabri, s. 429; Serozan/Engin, s. 393; Oğuzman, s. 155 dn. 336; Dural/Öz, s. 179; Eitel, Paul, "Die Nacherbeneinsetzung in Theorie und Praxis", successio, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2007, s. 82-106, s. 87 (ZS Erbrecht); Eitel, Paul, Die Anwartschaft des Nacherben, Stämpfli, Bern, 1991, s. 43-44 (Nacherben); Gürpınar, s. 19; Weimar, Peter, Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB, BK - Berner Kommentar, C. III/1/1/1, Stämpfli, Bern, 2009, Art. 491, N. 20.

Hukukunda bakiye üzerinde artmirasçı atanmanın mümkün ve geçerli olduğu konusunda doktrin hemfikirdir²².

Bakiye üzerinde artmirasçı atama kanunda genel olarak düzenlenmese de doktrinde tipik bir artmirasçı atamadan farklı hükümlere tabi tutulmaktadır. Ancak bu farklılıkların dışında kalan konularda artmirasçı atamaya ilişkin genel düzenlemelerin de burada uygulanacağına şüphe yoktur. Bu bağlamda bakiye üzerinde artmirasçı atama yoluyla mirasbırakanın saklı paylı mirasçılarının saklı paylarını ihlal etmesi halinde bu tasarruf tenkis davasına konu olabilir²³. Keza bakiye üzerinde artmirasçı atanması halinde de tereke defterinin tutulması zorunludur²⁴.

Kanunda önmirasçı için öngörülen güvence gösterme yükümlülüğünün bakiye üzerinde artmirasçı atanması halinde de geçerli olup olmadığı ise tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüşe göre²⁵, bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufunda bulunulması halinde önmirasçının güvence gösterme yükümlülüğü bulunmaz. Diğer görüşe göre²⁶ ise, bakiye üzerinde artmirasçı atama tek başına güvence gösterme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Mirasbırakan açıkça aksini kararlaştırmadığı takdirde bakiye üzerinde artmirasçı atama halinde de önmirasçı güvence göstermelidir. Ancak güvencenin miktarı

²² **İmre/Erman**, s. 160; **Çabri**, s. 429 dn. 1234; **Serozan/Engin**, s. 393; **Oğuzman**, s. 155 dn. 336; **Eitel**, ZS **Erbrecht**, s. 87; **Zeiter**, Alexandra, “Vorsorgeauftrag, Patientenverfügung und Nacherbeneinsetzung auf den Überrest nach Art. 492a ZGB: Überblick über drei neue Rechtsinstitute”, Schweizerische Juristen-Zeitung, S. 109, Y. 2013, s. 225-233, s. 232 (SJZ); **Gürpınar**, s. 19 dn. 43; **Weimar**, Art. 491, N. 21; **Zeiter**, Alexandra, “Neues Erwachsenenschutzrecht - Die neuen Bestimmungen im Erbrecht, successio, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2011, s. 254-269, N. 45 (successio); **Bessenisch**, Art. 491, N. 9; **Druey**, § 11, N. 40.

²³ **Zeiter**, successio, N. 46; **Eitel**, Paul/**Zeiter**, Alexandra, “Erbrecht”, Kindes- und Erwachsenenschutzrecht Expertenwissen für die Praxis, FHB – Fachhandbuch, Ed. Christiana Fountoulakis et. al., Schulthess, Zürich-Basel-Genf, 2016, s. 967-1001, N. 23.74 (Praxis).

²⁴ **Öztan**, s. 311; **Bessenisch**, Art. 490, N. 1. İstisnaen terekenin resmen yönetilmesi, MK m. 619 vd. uyarınca resmi defter tutulması veya resmi tasfiye hallerinde ayrıca defter tutulmasına gerek yoktur (**Öztan**, s. 311).

²⁵ **Öztan**, s. 311; **Hrubesch-Millauer**, Stephanie, Erbrecht, Art. 457-640 ZGB, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, C. 3, Schulthess, Zürich-Basel-Genf, 2016, Art. 490, N. 7, Art. 488, N. 13a (Art. 488-492a); **Eitel**, Paul/**Zeiter**, Alexander, Erwachsenenschutz, Famkomm, Stämpfli, Bern, 2013, Art. 492a/Art. 531, N. 19; **Bessenisch**, Art. 490, N. 3, **Druey**, § 11, N. 42; BGE 100 II 92.

²⁶ **Scherrer**, Werner, “Die Nacherbeneinsetzung auf den Überrest”, Zum Schweizerischen Erbrecht, Festschrift zum 70. Geburtstag von Prof. Dr. Peter Tuor, Polygraphischer, Zürich, 1946, s. 109-144; s. 123; **Gürpınar**, s. 182 dn. 426; **Weimar**, Art. 491, N. 23.

belirlenirken önmirasçının tasarruf yetkisinin genişliği de hesaba katılmaktadır²⁷. Kanaatimizce bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufunda bulunan mirasbırakan önmirasçıya klasik bir artmırasçı atamaya oranla daha fazla yetki vermeyi amaçlamakta ve ayrıca artmırasçının mirastan geriye kalanlarla yetinmesini yeterli görmektedir. Haliyle artmırasçının önmirasçıdan kendisine geçecek mallara ilişkin teminat istemesinin bir mantığı kalmamaktadır. Bu gerekçeyle biz de bakiye üzerinde artmırasçı atamada güvence gösterme yükümlülüğünün bulunmadığı görüşüne katılıyoruz.

Doktrinde bakiye üzerinde artmırasçı atama ile güvence gösterme yükümlülüğünden bağımsızlığı birbiriyle daha sıkı ilişki içine sokan bir görüş de mevcuttur. Bu görüşe göre²⁸, mirasbırakanın önmirasçıyı güvence gösterme yükümlülüğünden muaf tutması halinde vasiyetnamenin yorumuna göre bakiye üzerinde artmırasçı atama olduğu kabul edilmelidir. Kanaatimizce sadece güvence gösterme yükümlülüğünü kaldıran bir tasarruftan yola çıkarak mirasbırakanın bakiye üzerinde artmırasçı atamayı amaçladığı sonucuna varmaya imkan yoktur. Somut olayda vasiyetname bir bütün olarak incelendiğinde diğer hükümlerden de yola çıkarak böyle bir yorum yapılabılır. Ama ölüme bağlı tasarrufta bu yorumu destekleyecek başka bir hüküm yoksa doğrudan bakiye üzerinde artmırasçı atama olduğunu savunmak güçtür. Özellikle önmirasçının miras mallarında tasarruf yetkisi olmadığını savunan görüş bağlamında, mirasbırakan güvence gösterme yükümlülüğünü kaldırırsa da önmirasçının mallar üzerinde tasarrufta bulunmasını istemeyebilir. Dolayısıyla vasiyetname yorumlanırken bakiye üzerinde artmırasçı atama bulunduğu dair başka yönlendirmeler de aranmalıdır. Doktrinde ayrıca bakiye üzerinde artmırasçı atama kanunda açıkça düzenlenen bir tasarruf olmadığı için güvence gösterme yükümlülüğünün kaldırılmasından yola çıkarak varsayım yoluyla bu sonuca varılamayacağı da ileri sürülmektedir²⁹.

Bakiye üzerinde artmırasçı atama yoluna başvuran mirasbırakan, terekesi üzerinde önmirasçıya klasik bir artmırasçı atamada olandan daha fazla yetki sağlamayı hedeflemektedir. Böylece önmirasçı, miras üzerinde kullanma ve yararlanma yetkisine ek olarak tüketme ve tasarruf yetkisini de haiz olacaktır³⁰. Artmırasçı bu tasarrufların iptalini isteyemez³¹. Ancak

²⁷ Weimar, Art. 491, N. 23.

²⁸ Öztan, s. 311; Antalya, s. 253; Dural/Öz, s. 180.

²⁹ Gürpınar, s. 183.

³⁰ Scherrer, s. 130; Öztan, s. 311; İmre/Erman, s. 160; Çabri, s. 429; Eitel, ZS Erbrecht, s. 87; Eitel, Nacherben, s. 44; Zeiter, successio, N. 45; Bessenisch, Art. 491, N. 9.

önmirasçı malda tasarruf etme yetkisini kullanırken hileli davranışlardan kaçınmalı ve hakkın kötüye kullanılması yasağını ihlal etmemelidir³². Bu bağlamda önmirasçı, şüphe halinde olağan bağışlamaları aşan ciddi bağışlamalarda bulunamaz³³. Ayrıca önmirasçının miras mallarını ölüme bağlı tasarrufuna konu ederek kendi mirasçılarında bırakması da mümkün değildir³⁴. Tüm bu sınırlara uyararak mirastan yararlanan önmirasçının elindeki tüm miras malları artmirasçıya geçiş tarihinde tükenirse, artmirasçının buna katlanması gerekir³⁵.

III. BAKİYE ÜZERİNDE ARTMİRASÇI ATAMANIN ÖZEL GÖRÜNÜMÜ: ZGB m. 492a

A. Genel Olarak

Mirasbırakanın yukarıda açıklanan prensipler uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı ataması için özel bir şartın bulunması gerekmez. Ancak böyle bir tasarruf ile saklı paylı mirasçılarının saklı payları ihlal de edilemez. İsviçre kanun koyucusu bakiye üzerinde artmirasçı atamada belirli şartların gerçekleşmesi halinde mirasbırakanın tasarruf yetkisini genişletmeyi amaçlamıştır. Bunun için de İsviçre Medeni Kanunu'nda değişiklik yapılarak ZGB m. 492a hükmü eklenmiş ve ayrıca da artmirasçılıkta tenkise ilişkin ZGB m. 531 hükmünün lafzı değiştirilmiştir. Bu hükümler ile mirasbırakana saklı paylı önmirasçının saklı payı üzerinde de tenkise tabi olmayan bir ölüme bağlı tasarruf yapma yolu açılmıştır. Ancak ZGB m. 492a bunun için bir dizi şart saymıştır.

İsviçre kanun koyucusunun böyle bir değişikliğe gitmesinin ardında yetişkinlerin korunması için doğan ihtiyaçlar bulunmaktadır. Ayırt etme

³¹ **İmre/Erman**, s. 160; **Çabri**, s. 429.

³² **Öztan**, s. 311; **İmre/Erman**, s. 161; **Serozan/Engin**, s. 393; **Hrubesch-Millauer**, Art. 491, N. 12; **Studhalter**, Philipp, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. Bası, Orell Füssli, Zürich, 2016, Art. 491, N. 12; **Bessenisch**, Art. 491, N. 9; BGE 100 II 92. Keza önmirasçının muvazaalı devirlerine karşı da artmirasçı mirası kazandıktan sonra dava açabilir (**Çabri**, s. 430).

³³ **Eitel**, ZS Erbrecht, s. 87; **Eitel/Zeiter**, Art. 492a/Art. 531, N. 2; **Zeiter**, successio, N. 45.

³⁴ **Scherrer**, s. 135; **Serozan/Engin**, s. 393; **Oğuzman**, s. 155 dn. 336; **Eitel**, ZS Erbrecht, s. 87; **Eitel**, Nacherben, s. 44; **Eitel/Zeiter**, Art. 492a/Art. 531, N. 2; **Zeiter**, successio, N. 45.

³⁵ **İmre/Erman**, s. 160. Eğer mirasbırakan önmirasçının tasarruf yetkisini belirli işlemlerle sınırlandırmışsa, bu sınırları aşan tasarruflarda bulunulamaz. Aksi halde hakları tehlikeye düştüğü ölçüde artmirasçı terekenin resmen yönetilmesini isteyebilir (**Çabri**, s. 430).

gücünden sürekli olarak yoksun olan bir kişinin ölüme bağlı tasarrufta bulunması mümkün değildir³⁶. Bu sebeple ayırt etme gücü bulunmayan kişinin terekesinde bulunan malvarlığı unsurları her zaman yasal mirasçılara kalacaktır. Yasal mirasçı olarak altsoy veya eş bulunmadığı takdirde miras üzerinde ikinci zümre hak sahibi olacaktır. Üstsoyun yokluğunda ise kardeş, yeğen, hala, dayı gibi ikinci ve üçüncü zümre kan hısımları ayırt etme gücü bulunmayan kimseye mirasçı olabilecektir. Mirasbırakanın ayırt etme gücü bulunmayan altsoyuna kalacak ve esasında onun tarafından üzerinde ölüme bağlı tasarrufta bulunulamayacak malvarlığının akıbetini belirleme konusunda korunmaya değer bir menfaati vardır. Nitekim mirasbırakan fiili olarak hiçbir yakınlığı olmayan kan hısımları ve uzak akrabaların kaçınılmaz olarak mirasçı olması riskini bertaraf etmek isteyebilir³⁷. Mirasbırakan bunun için ayırt etme gücü bulunmayan altsoyunu ona bakım verecek birine emanet edip buna karşılık da bakiye üzerinde bu kişiyi artmirasçı atamak isteyebilir. Keza fiili olarak miras üzerinde hiçbir işlem yapamayacak altsoyundan sonra mirasın uzak akrabalara veya devlete kalmasındansa mirası daha iyi yönetebileceğini düşündüğü bir başkasına kalmasını arzulayabilir. Tüm bu istekler artmirasçılığa ilişkin genel kurallar uygulandığı takdirde saklı pay duvarı ile karşılaşacaktır ve tenkis tehdidi altında olacaktır. İsviçre kanun koyucusu bunu uygun görmemiştir. Ancak saklı paylar üzerinde bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufunu genel bir kural olarak da kabul etmemiş, istisnai bir yol olarak hüküm altına almıştır. Bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufunun tenkise tabi olmaması için ZGB m. 492a'da aranan tüm şartların gerçekleşmesi gerekir. Aksi halde bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufu yukarıda açıklanan genel esaslara tabi olacak ve tenkis davasına konu olabilecektir. Belirtmek gerekir ki, bu hüküm sadece saklı paylı altsoy aleyhine bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufunda uygulanacaktır. Öte yandan klasik artmirasçı atama tasarrufu ZGB m. 492a'daki şartlar bulunsa dahi saklı paylı altsoyun saklı paylarını ihlal edecek şekilde düzenlenemez³⁸.

³⁶ **Weimar**, Art. 492a, N. 2; **Häfliger**, Manuela, "Die Pflichtteilsbelastende Nacherbeneinsetzung auf den Überrest zulasten urteilsunfähiger Nachkommen Nach Art. 492a ZGB", Der Bernische Notar Y. 2015, s. 49-82, s. 50.

³⁷ **Serozan/Engin**, s. 394; **Hrubesch-Millauer**, Art. 492a, N. 1.

³⁸ **Fankhauser, Roland/Bieler**, Brigitte, "Erbrechtliche Neuerungen durch das neue Erwachsenenschutzrecht, insbesondere die neue Form der Nacherbschaft nach Art. 492a ZGB", successio, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2009, s. 162-170, N. 19. Buna aykırı olarak yapılan bir düzenlemenin yasa gereği hükümsüz mü olduğu yoksa iptal davasına mı konu edilmesi gerektiği belirsizdir. Burada her ne kadar ZGB m. 492a yasa gereği

Aşağıda ayrıntılı olarak incelenecek olan ZGB m. 492a³⁹ hükmü şu şekilde Türkçeye çevrilebilir:

“Bir altsoyun sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması ve geride altsoyu veya eşinin bulunmaması halinde, mirasbırakan bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufunda bulunabilir.

Altsoyun beklenenin aksine ayırt etme gücünü kazanması halinde artmirasçı atama tasarrufu yasa gereği hükümsüz hale gelir.”

ZGB m. 531⁴⁰ hükmünün çevirisi ise şu şekildedir:

“Artmirasçı atama, saklı paylı bir mirasçıya karşı saklı payı oranında hükümsüzdür; ayırt etme gücü bulunmayan altsoylara ilişkin hüküm saklıdır.”

B. ZGB m. 492a Uyarınca Bakiye Üzerinde Artmirasçı Atamanın Şartları

1. Önmirasçının Mirasbırakanın Altsoyu Olması

ZGB m. 492a uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atamanın ilk şartı önmirasçının mirasbırakanın saklı paylı altsoyu olmasıdır⁴¹. Mirasbırakan

---

hükümsüzlüğü iki hal ile sınırlasa da kısmi hükümsüzlük yaptırımının uygulanması gerektiği yönünde bkz: **Fankhauser/Bieler**, N. 19.

³⁹ Hükmün orijinal metni şöyledir: *“Ist ein Nachkomme dauernd urteilsunfähig und hinterlässt er weder Nachkommen noch einen Ehegatten, so kann der Erblasser eine Nacherbeneinsetzung auf den Überrest anordnen. Die Nacherbeneinsetzung fällt von Gesetzes wegen dahin, wenn der Nachkomme wider Erwarten urteilsfähig wird.”*

⁴⁰ Hükmün orijinal metni şöyledir: *“Eine Nacherbeneinsetzung ist gegenüber einem pflichtteilsberechtigten Erben im Umfang des Pflichtteils ungültig; vorbehalten bleibt die Bestimmung über urteilsunfähige Nachkommen.”* Türk Hukukunda ZGB m. 531’e karşılık gelen hüküm MK m. 569’dur. MK m. 569 hükmü *“Mirası artmirasçıya geçirme yükümlülüğü ile saklı payı zedelenen mirasçı, aşan kısmın tenkisini isteyebilir”* şeklindedir. Görüldüğü üzere MK m. 569 hükümsüzlük yerine tenkis ifadesini kullanarak yaptırımı açıkça belirlemesi ve ayrıca ayırt etme gücünden yoksun altsoya ilişkin tasarrufları dikkate almaması yönünden ZGB m. 531’den farklı bir içeriğe sahiptir. Bununla birlikte İsviçre Hukukundaki genel yaklaşım da ZGB m. 531’in lafzına rağmen tenkisi düzenlediği yönündedir. Bkz: **Fankhauser**, Roland, Erbrecht, Art. 457-640 ZGB, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Bası, Schulthess, Zürich-Basel-Genf, 2016, Art. 531, N. 1; **Eitel/Zeiter**, Art. 492a/Art. 531, N. 8; **Minnig**, Yannick, ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. Bası, Orell Füssli, Zürich, 2016, Art. 531, N. 1.

⁴¹ **Studhalter**, Art. 492a, N. 5; **Hrubesch-Millauer**, Art. 492a, N. 2; **Zeiter**, successio, N. 51.

altsoyu dışında bir kişiyi veya başka bir saklı paylı mirasçısını önmirasçı olarak belirlediği takdirde ZGB m. 492a değil, artmirasçı atamaya ilişkin genel hükümler ve ayrıca bakiye üzerinde artmirasçı atamaya ilişkin yukarıda açıklanan prensipler uygulama alanı bulacaktır⁴². Haliyle bu ihtimalde mirasbırakanın saklı paylar üzerindeki tasarrufları tenkise tabi olacaktır⁴³.

Mirasbırakanın altsoyunun kapsamı ise sınırlı değildir. Bu bağlamda mirasbırakanın çocukları, torunları ve torunlarının çocukları önmirasçı olarak belirlenebilir⁴⁴. ZGB m. 492a'nın önmirasçının kimliğine ilişkin getirdiği sınırlamaya benzer bir sınır artmirasçı açısından geçerli değildir. Buna göre her gerçek veya tüzel kişi artmirasçı olarak atanabilir⁴⁵.

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu düzenlediği sırada saklı paylı altsoyu olan kişi ile arasındaki soybağı ilişkisinin sonradan ortadan kalkması ihtimal dahilindedir. Örneğin mirasbırakan ile evlatlık arasındaki soybağının, evlat edinmenin iptali ile ortadan kalkması halinde evlatlık saklı paylı yasal mirasçı sıfatını da kaybeder. Taraflar arasında başkaca bir hısımlık olmadığı takdirde evlatlık artık iradi mirasçı konumuna gelir. Bu durumda saklı payı bulunmadığı için mirasbırakanın bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufu da her ne kadar ZGB m. 492a'daki şartlar olmasa da tenkis riski olmadan hüküm ifade etmeye devam eder. Nitekim burada bakiye üzerinde artmirasçı atamaya ilişkin genel kurallar uygulanacaktır⁴⁶. Öte yandan buradaki artmirasçı atama tasarrufu bizatihi diğer saklı paylı mirasçıların saklı payını ihlal eder hale gelirse onların tenkis talebinde bulunabileceğinde şüphe yoktur.

2. Önmirasçının Ayırt Etme Gücünden Sürekli Olarak Yoksun Olması

ZGB m. 492a'nın uygulanabilmesi için aranan bir diğer şart mirasbırakanın saklı paylı altsoyu olan önmirasçının ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olmasıdır. Saklı paylı altsoy ayırt etme gücünden yoksun

⁴² Doktrinde mirasbırakanın sadece saklı paylı altsoyunun aleyhine olarak ZGB m. 492a uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atamada bulunabilmesinin saklı paylı mirasçılar arasında haklı bir gerekçesi olmaksızın farklı muamele yaratması nedeniyle eleştirilmektedir. Bkz: **Fankhauser/Bieler**, N. 12; **Häfliger**, s. 55.

⁴³ **Häfliger**, s. 57.

⁴⁴ **Eitel/Zeiter**, Art. 492a/Art. 531, N. 8; **Zeiter**, successio, N. 52; **Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.73; **Fankhauser/Bieler**, N. 11; **Strebel**, Lorenz "Dauernd urteilsunfähige Nachkommen – Ein kritischer Blick auf Pflichtteil und Nacherbschaft", Liber amicorum für Benno Studer, Ed. Paul Eitel et al., Schulthess, Zürich, 2019, s. 243-281, s. 261.

⁴⁵ **Zeiter**, SJZ, s. 232; **Eitel/Zeiter**, Art. 492a/Art. 531, N. 9.

⁴⁶ **Häfliger**, s. 56.

olmayıp hasta veya sakat ise ZGB m. 492a uygulanamaz. Çünkü bu hallerde altsoy tereke üzerinde kendisi ölüme bağlı tasarrufta bulunma yetisini haizdir.

Ayırt etme gücünden yoksunluğun sürekli olması gerekir. Bu nedenle yaş küçüklüğü, hastalık veya başka bir sebeple ayırt etme gücünden geçici olarak yoksun olan saklı paylı altsoy aleyhine ZGB m. 492a uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atanamaz.

Ayırt etme gücünden yoksunluk fiziksel veya ruhsal bir rahatsızlık sonucu ortaya çıkabilir⁴⁷. Örneğin akıl hastalığı sebebiyle veya kaza geçirip bitkisel hayata girme sebebiyle ayırt etme gücü kaybedilmiş olabilir⁴⁸. Saklı paylı altsoyun ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı her somut olayda, o olayın şartları ışığında değerlendirilmelidir⁴⁹. Bu konuda en sağlam ispat vasıtası saklı paylı altsoy için alınmış ve ayırt etme gücünden yoksunluğu belgeleyen bir uzman raporu olacaktır⁵⁰.

Kanun ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olmayı aradığı için doktrinde sürekliliğin kapsamı bakımından bir tartışma doğmuştur. Bir görüşe göre⁵¹, ayırt etme gücünden yoksun saklı paylı altsoyun ayırt etme gücünü kazanma ihtimalinin bulunduğu ama somut olayda bu ihtimalin gerçekleşmesinin beklenmediği hallerde de ZGB m. 492a uygulanabilmelidir. Örneğin, yaş küçüklüğü sebebiyle ayırt etme gücünden yoksun olan altsoyun ayırt etme gücünü kazanacağı yaşa kadar hayatta kalmasının beklenmemesi halinde böyle bir durum söz konusudur⁵². Doktrindeki diğer görüşe göre⁵³ ise, ayırt etme gücünü kazanma ihtimali ZGB m. 492a'nın uygulanmasına engel olur. Bu bakımdan sürekliliğin kesin olarak mevcut olması gerekir. Kanaatimizce bu konuda ilk görüş soruna daha makul bir çözüm önermektedir. Ayırt etme gücünden halihazırda yoksun olan altsoyun, ayırt etme gücünü kazanması istatistiksel olarak mümkün ama çok küçük bir ihtimalse mirasbırakanın ZGB m. 492a uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atama

⁴⁷ Häfliger, s. 57.

⁴⁸ Weimar, Art. 492a, N. 5.

⁴⁹ Studhalter, Art. 492a, N. 6; Hrubesch-Millauer, Art. 492a, N. 3; Fankhauser/Bieler, N. 13; Häfliger, s. 58.

⁵⁰ Studhalter, Art. 492a, N. 6; Eitel/Zeiter, Art. 492a/Art. 531, N. 11; Eitel/Zeiter, Praxis, N. 23.78.

⁵¹ Weimar, Art. 492a, N. 5; Eitel/Zeiter, Art. 492a/Art. 531, N. 11; Strebel, s. 262.

⁵² Weimar, Art. 492a, N. 6. Bu ihtimalde beklentinin aksine küçük fiil ehliyetini kazanacak yaşa gelirse ZGB m. 492a/II uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufu hükümsüz hale gelecektir (Weimar, Art. 492a, N. 6).

⁵³ Zeiter, successio, N. 54.

tasarrufunda bulunabilmesi hükmün amacına daha uygundur. Kaldı ki ZGB m. 492a/II uyarınca saklı paylı altsoyun ayırt etme gücünü kazanması halinde bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu yasa gereği hükümsüz hale gelmektedir. Yani kanun koyucu ayırt etme gücünden sürekli yoksunluğu bir şart olarak düzenlerken bunun tekrar kazanılmasını da bir ihtimal olarak dikkate almıştır. Dolayısıyla hükmün kapsamına ayırt etme gücünün kazanılmasının beklenmediği ama düşük ihtimal de olsa mümkün olduğu halleri de sokmakta sakınca bulunmamalıdır.

Bakiye üzerinde artmırasçı atamanın geçerli olması için saklı paylı altsoyun ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olması gereken anın tespiti bakımından karşımıza üç ihtimal çıkmaktadır. Bunlar mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu düzenlediği, mirasbırakanın öldüğü ve ayrıca önmirasçının öldüğü anlardır. Önmirasçının bu üç anda da ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olması gerekir⁵⁴. Ancak bu anlardan sonra artmırasçının ayırt etme gücünü kazanması halinde ölüme bağlı tasarrufun bundan nasıl etkileneceği ve ZGB m. 492a'nın nasıl yorumlanması gerektiği konusunda bir farklılık vardır. Mirasbırakanın ölüm anında veya bu andan sonra önmirasçının ayırt etme gücünü kazanması halinde ZGB m. 492a/II uyarınca tasarruf geçersiz olacaktır⁵⁵. Bu durumda tenkis veya iptal davasına gerek olmaksızın tasarruf kendiliğinden hükümsüz hale gelmiş olur⁵⁶. Böylece önmirasçı başka yönde bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmadıkça miras önmirasçının ölümünde onun yasal mirasçılara kalacaktır⁵⁷. Mirasbırakan ölmeden önce ama bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufunu yaptıktan sonra önmirasçının ayırt etme gücünü kazanması halinde ise ZGB m. 492a/II uyarınca tasarrufun tamamen ve yasa gereği hükümsüz hale gelmeyeceği belirtilmektedir⁵⁸. Buna göre mirasbırakanın saklı paylı altsoyuna saklı payı ile sınırlı olarak kazandırmada bulunmayı amaçlaması ve onun miras payı üzerinde artmırasçıya kazandırmada bulunma iradesinin devam etmesi muhtemeldir. Dolayısıyla mirasbırakan hayatta iken önmirasçı ayırt etme gücünü kazanırsa mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufunu geri almalıdır. Mirasbırakan

⁵⁴ **Strebel**, s. 262; **Studhalter**, Art. 492a, N. 8. Mirasbırakanın altsoyunun ayırt etme gücünü tamamen kaybetmesi ihtimalinde geçerli olacak şekilde tedbiren ZGB m. 492a'ya göre bir ölüme bağlı tasarruf düzenlemesi halinde bunun geçersiz olacağı kabul edilmektedir (**Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.93).

⁵⁵ **Zeiter**, successio, N. 66; **Strebel**, s. 270.

⁵⁶ **Studhalter**, Art. 492a, N. 8; **Weimar**, Art. 492a, N. 10; **Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.91; **Strebel**, s. 268; **Häfliger**, s. 62.

⁵⁷ **Zeiter**, successio, N. 66.

⁵⁸ **Weimar**, Art. 492a, N. 12; **Häfliger**, s. 64.

bu tasarrufunu geri almazsa ve ölüme bağlı tasarrufun yorumu da aksini sonuca götürmüyorsa işlemin geçerli olduğu kabul edilmelidir. Ancak bu geçerlilik ZGB m. 492a bağlamında değil bakiye üzerinde artmırasçı atamaya ilişkin genel prensipler uyarınca söz konusu olacaktır. Yani önmirasçının tenkis talebinde bulunarak saklı payını elde etmesi mümkün olacaktır⁵⁹.

Ayırt etme gücünü tekrar kazanan önmirasçının yeniden ayırt etme gücünü sürekli olarak kaybetmesi halinde ne olacağı belirsizdir⁶⁰. Keza önmirasçının ayırt etme gücünü kazandıktan kısa bir süre sonra ölüme bağlı bir tasarruf düzenleme imkanı olmadan vefat etmesi halinde de aynı sorun mevcuttur⁶¹. Doktrinde önmirasçı ayırt etme gücünü kazandığı takdirde artmırasçı atama tasarrufunun tamamen ve kesin olarak ortadan kalkacağı ileri sürülmektedir⁶². Bu durumda önmirasçı ayırt etme gücünü yeniden kaybetse dahi bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu canlanmaz⁶³. Örneğin şizofren bir kişinin uzun bir tedavi sonrası iyileşmesi ancak daha sonra yaşlılık nedeniyle ayırt etme gücünü tekrar kaybetmesi halinde bu görüş makul bir çözüm sunmaktadır⁶⁴. Öte yandan ayırt etme gücünün kısa süreli olarak geri kazanılması halinde hukuki durumun ne olacağını belirlemek daha zordur. Bu ihtimalde mirasbırakanın irade sakatlığına uğrayarak düzenlediği ölüme bağlı tasarruftan 1 yıl içinde dönmezse tasarrufun geçerli sayılacağına ilişkin ZGB m. 469 (MK m. 504) veya sözlü vasiyetin hükümden düşmesine ilişkin öngörülen süreyi düzenleyen ZGB m. 508 (MK m. 541) hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği ileri sürülmüştür⁶⁵. Kanaatimizce en doğru olan yol, kanun koyucunun bu boşluğu bir kanuni düzenleme ile doldurmasıdır. Aksi halde birbiriyle çelişen uygulamaların ortaya çıkması riski bulunmaktadır.

3. Önmirasçının Eşinin veya Altsoyunun Bulunmaması

ZGB m. 492a uyarınca bakiye üzerinde artmırasçı atamanın bir başka şartı saklı paylı altsoyun eşinin veya kendi altsoyunun bulunmamasıdır. İsviçre Hukukunda aynı cinsiyetten olan kişilerin tescil edilmiş hayat

⁵⁹ Weimar, Art. 492a, N. 12; Häfliger, s. 64.

⁶⁰ Studhalter, Art. 492a, N. 8; Hrubesch-Millauer, Art. 492a, N. 3; Weimar, Art. 492a, N. 11.

⁶¹ Studhalter, Art. 492a, N. 8; Weimar, Art. 492a, N. 11.

⁶² Zeiter, successio, N. 73; Häfliger, s. 63.

⁶³ Eitel/Zeiter, Praxis, N. 23.94; Häfliger, s. 63.

⁶⁴ Fankhauser/Bieler, N. 17.

⁶⁵ Häfliger, s. 63-64.

ortaklığı (*eingetragene Partnerschaft*) kurmalarına imkan tanınmaktadır. Kanunda her ne kadar bu kişileri kapsayan bir düzenleme olmasa da doktrinde tescil edilmiş hayat ortaklığına dayalı olarak önmirasçının mirasçısı olan kişilerin bulunması halinde de ZGB m. 492a hükmünün uygulanamayacağı kabul edilmektedir⁶⁶.

Önmirasçının eşinin veya altsoyunun bulunup bulunmadığı, önmirasçının ölüm anındaki duruma göre belirlenecektir⁶⁷. Buna göre örneğin ölüme bağlı tasarruf düzenlendikten sonra ayırt etme gücü olmayan önmirasçının çocuğu olursa bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu askıda kalır⁶⁸. Önmirasçının ölümünde çocuk hayatta değilse bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu uyarınca tereke artmırasçıya geçer⁶⁹. Aksi halde ise bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu ZGB m. 492a kapsamında çıkar. Ancak bu durumda ölüme bağlı tasarrufa uygulanacak yaptırımın ne olduğu tartışmalıdır.

Bir görüşe göre⁷⁰, önmirasçının altsoyu, eşi veya hayat ortağı bulunması halinde bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu önmirasçının saklı payı oranında tenkise tabi olacaktır. Diğer görüşe göre⁷¹ ise bu durumda ZGB m. 492a/II'deki yaptırım uygulanmalı ve ölüme bağlı tasarruf tamamen ve kendiliğinden kesin hükümsüz olmalıdır. Nihayet bir başka görüşe göre⁷², ZGB m. 492a/II burada kıyasen uygulanmalı ve bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu önmirasçının saklı payı oranında kendiliğinden hükümsüz hale gelmelidir. Böylece önmirasçı hayatta iken tenkis talebi için öngörülen 10 yıllık sürenin dolmasının yaratacağı risk de bertaraf edilmiş olur. Kanaatimizce de son görüş hem diğer iki görüşü uzlaştırması hem de tenkis davası açısından ortaya çıkabilecek süre sorununu çözmesi açısından tercihe şayandır.

ZGB m. 492a sadece önmirasçının altsoyunu ve eşini (ya da hayat ortağı) saydığı için, önmirasçının saklı paylı üst soyu bulunması halinde, mirasbırakanın bakiye üzerinde artmırasçı atama tasarrufu bundan etkilen-

⁶⁶ Studhalter, Art. 492a, N. 7; Weimar, Art. 492a, N. 8; Zeiter, SJZ, s. 232; Eitel/Zeiter, Art. 492a/Art. 531, N. 14; Zeiter, successio, N. 56; Eitel/Zeiter, Praxis, N. 23.79.

⁶⁷ Zeiter, successio, N. 61; Eitel/Zeiter, Praxis, N. 23.95; Häfliger, s. 68.

⁶⁸ Zeiter, successio, N. 74.

⁶⁹ Zeiter, successio, N. 74.

⁷⁰ Studhalter, Art. 492a, N. 7; Weimar, Art. 492a, N. 8; Strebel, s. 267, s. 274.

⁷¹ Zeiter, successio, N. 68.

⁷² Häfliger, s. 70.

mez⁷³. Öte yandan önmirasçının mevcut altsoyu veya eşi de ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olsa bile ZGB m. 492a'da aranan şartlar gerçekleşmemiş olur⁷⁴.

4. Önmirasçının Ölümüne Bağlı Tasarrufunun Bulunmaması

ZGB m. 492a'da açıkça yazmamakla beraber doktrinde, bakiye üzerinde artmirasçı atamanın geçerli olması için önmirasçının ayırt etme gücünü kaybetmeden önce ölümüne bağlı bir tasarrufta bulunmamış olması şartı da aranmaktadır⁷⁵. Nitekim bu hükmün getirilmesinin ardında yatan sebep önmirasçının malvarlığı üzerinde ölümüne bağlı tasarrufta bulunma imkanı olmamasıdır. Dolayısıyla hükmün ratio legis'i önmirasçının ayırt etme gücü bulunduğu sırada malvarlığı üzerinde ölümüne bağlı tasarrufta bulunmamış olmasının aranmasını da haklı çıkarmaktadır⁷⁶.

Eğer önmirasçı ayırt etme gücünü kaybetmeden önce ölümüne bağlı bir tasarruf düzenlerse ZGB m. 492a/II uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atanmanın hükümden düşeceği kabul edilmektedir⁷⁷. Yani burada tenkis talebi değil, yasa gereği geçersizlik yaptırımı uygulanacaktır. Böylece miras önmirasçının ölümüne bağlı tasarrufu uyarınca onun mirasçılarına intikal edecektir⁷⁸.

ZGB m. 492a'nın amacı gereği önmirasçının ehliyetsizlik nedeniyle sakat olan ama iptal davasına konu edilmemiş ölümüne bağlı tasarruflarının bakiye üzerinde artmirasçı atamaya engel olmadığı kabul edilmelidir⁷⁹. Benzer şekilde, önmirasçının ölümüne bağlı tasarrufunun bakiye üzerinde artmirasçı atamayı bertaraf edebilmesi için önmirasçının tereke üzerinde kapsamlı bir tasarrufta bulunması gerekir. Yani tereke konusu mallardan biri için vasiyet alacaklısı atama ya da terekenin sadece bir kısmı üzerinde ölümüne bağlı tasarrufta bulunma halinde önmirasçının üzerinde tasarrufta bulunmadığı kısımda ZGB m. 492a uygulanmaya devam etmelidir⁸⁰.

⁷³ Studhalter, Art. 492a, N. 7; Hrubesch-Millauer, Art. 492a, N. 3; Eitel/Zeiter, Art. 492a/Art. 531, N. 15; Fankhauser/Bieler, N. 15; Strebel, s. 267.

⁷⁴ Eitel/Zeiter, Praxis, N. 23.80.

⁷⁵ Hrubesch-Millauer, Art. 492a, N. 2; Zeiter, SJZ, s. 232; Eitel/Zeiter, Art. 492a/Art. 531, N. 17; Zeiter, successio, N. 58, N. 60.

⁷⁶ Zeiter, successio, N. 58.

⁷⁷ Zeiter, successio, N. 68; Häfliger, s. 75.

⁷⁸ Zeiter, SJZ, s. 232.

⁷⁹ Häfliger, s. 72.

⁸⁰ Flückiger, Andreas, "Nacherbeneinsetzung vs. Nutznießungsvermächtnis – wozu raten?", successio, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2015, s. 5-38, s. 13.

C. Bakiye Üzerinde Artmirasçı Atamanın Hükümleri

ZGB m. 492a uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atamaya ilişkin öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde bu ölüme bağlı tasarruf geçerli olarak hükümlerini doğurur. Buna göre önmirasçı mirasbırakanın ölümü ile mirası külli halef sıfatıyla kazanır. Önmirasçının tereke malları üzerindeki hak ve yükümlülüklerinin kapsamı kanunda düzenlenmemiştir. Dolayısıyla bu konuda artmirasçılığa ve bakiye üzerinde artmirasçılığa ilişkin genel prensiplere başvurmak gerekecektir⁸¹. Bunun için de öncelikle mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufuna başvurulacaktır. Mirasbırakan önmirasçının haklarını ve yükümlülüklerini düzenlediği ölçüde ölüme bağlı tasarruf hükümleri uygulanacaktır⁸². Mirasbırakan bu konuyu düzenlemediği takdirde ise kanuna ve doktrinindeki görüşlerden yararlanılacaktır.

Daha önce açıklandığı gibi kanun koyucu artmirasçılıkta tereke defterinin tutulmasını zorunlu tutmuştur. Bu zorunluluk bakiye üzerinde artmirasçı atanması halinde de devam etmektedir. Bakiye üzerinde artmirasçı atanmanın ZGB m. 492a uyarınca gerçekleşmesi de durumu değiştirmez. Dolayısıyla ilk olarak yetkili merci tarafından tereke defterinin tutulması gerekir⁸³. Bu sayede mirasbırakandan önmirasçıya geçen ve özel bir malvarlığı oluşturan tereke mallarının envanteri tutulmuş olacaktır⁸⁴.

Bakiye üzerinde artmirasçı atamada güvence gösterme yükümlülüğünün bulunmadığını belirtmiştik. ZGB m. 492a uyarınca yapılan bakiye üzerinde artmirasçı atamada da önmirasçının güvence göstermesi şartı aranmayacaktır⁸⁵. Keza klasik bir bakiye üzerinde artmirasçı atamada olduğu gibi burada da önmirasçı tereke mallarını tasarruf işlemlerine konu edebilecektir⁸⁶. Ancak önmirasçının tereke malları üzerinde tasarrufta bulunurken dürüstlük kuralına uygun davranması gerekecektir⁸⁷.

⁸¹ **Eitel/Zeiter**, Art. 492a/Art. 531, N. 19; **Zeiter**, successio, N. 70; **Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.97; **Strebel**, s. 259; **Häfliger**, s. 80.

⁸² **Zeiter**, successio, N. 71; **Strebel**, s. 259.

⁸³ **Zeiter**, successio, N. 71; **Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.97; **Strebel**, s. 259.

⁸⁴ **Strebel**, s. 259.

⁸⁵ **Weimar**, Art. 492a, N. 3; **Zeiter**, successio, N. 71; **Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.97; **Strebel**, s. 260.

⁸⁶ **Eitel/Zeiter**, Art. 492a/Art. 531, N. 19; **Zeiter**, successio, N. 71; **Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.97.

⁸⁷ **Eitel/Zeiter**, Praxis, N. 23.97. Önmirasçının ayırt etme gücü olmadığı için miras malları üzerinde ölüme bağlı tasarrufta bulunması zaten mümkün olmaz. Dolayısıyla bu açıdan bir sorun doğmaz.

Normalde artmirasçı atamada, mirasın artmirasçıya geçmesi için illaki önmirasçının ölmesi gerekmez. Mirasbırakan bir vade veya şartın gerçekleşmesi halinde mirasın artmirasçıya geçeceğini öngörebilir. Ancak ZGB m. 492a uyarınca bakiye üzerinde artmirasçı atamada, artmirasçı miras önmirasçının ölümü ile kazanır. Mirasbırakanın bu tarihten daha önce dolacak bir süre veya gerçekleşebilecek bir şart öngörmesine imkan yoktur⁸⁸.

ZGB m. 531 uyarınca, mirasbırakan geçerli şekilde ZGB m. 492a'ya göre bakiye üzerinde artmirasçı atarsa, bu tasarruf saklı paylı altsoy tarafından tenkis davasına konu edilemez⁸⁹. Böylece mirasbırakan saklı paylı altsoyunun saklı payı üzerinde de artmirasçı atayabilir. Hatta mirasbırakan altsoyunun miras payını saklı pay ile sınırlı tutmak suretiyle de onu ZGB m. 492a uyarınca önmirasçı olarak atayabilir. Bu durumda bakiye üzerinde artmirasçı atama tasarrufu da saklı paya ilişkin olarak düzenlenmiş olacaktır. İsviçre Medeni Kanunu'nda bu imkan açıkça düzenlenmese de ZGB m. 492a ve m. 531'in sağladığı imkanlar kapsamında geçerlidir⁹⁰.

SONUÇ

Artmirasçı atama hem Türk hem de İsviçre Hukuklarında düzenlenen maddi anlamda ölüme bağlı bir tasarruftur. Artmirasçı atamanın önmirasçıya bırakılan mirastan arta kalanla sınırlı olarak öngörülmesi de mümkündür. Bakiye üzerinde artmirasçı atama olarak adlandırılan bu tasarruf, doktrinde geçerli kabul edilmekle beraber ne Türk ne de İsviçre Hukukunda genel itibariyle düzenlenmiştir. Öte yandan İsviçre Medeni Kanunu'nun 2013 tarihinde yürürlüğe giren 492a. maddesi ile bakiye üzerinde artmirasçı atamanın özel bir görünümü hüküm altına alınmıştır. Türk Hukukunda karşılığı olmayan bu hüküm ile mirasbırakanın ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olan saklı paylı altsoyunu önmirasçı olarak belirleyip, önmirasçının ölümünde geriye kalanlar üzerinde istediği kişiyi artmirasçı atamasına imkan tanınmıştır. Bunun için önmirasçının altsoyu veya eşinin bulunmaması ve ayrıca ayırt etme gücünü kaybetmeden önce düzenlediği bir ölüme bağlı tasarruf olmaması gerekir. Bu tasarrufun klasik bir bakiye üzerinde artmirasçı atamadan farkı, altsoyun saklı payı üzerinde de tenkise tabi olmadan tasarrufta bulunulabilmesidir. İsviçre kanun koyucusunun yetişkinlerin korunması amacıyla getirmiş olduğu bu düzenlemenin bir benzerinin ileride

⁸⁸ Häfliger, s. 77.

⁸⁹ Eitel/Zeiter, Art. 492a/Art. 531, N. 18; Serozan/Engin, s. 394; Zeiter, successio, N. 49; Eitel/Zeiter, Praxis, N. 23.96; Breitschmid et.al., s. 86.

⁹⁰ Eitel/Zeiter, Praxis, N. 23.85.

Türk Hukukunda da hüküm altına alınması muhtemeldir. Bu bakımdan ZGB m. 492a düzenlediği ve düzenlemeyi ihmal ettiği hususlarla birlikte bir karşılaştırmalı hukuk verisi olarak önem arz etmektedir. Kanaatimizce ZGB m. 492a hükmünün kanuna eklenmesindeki amaç yerindedir. Bu hüküm sayesinde ayırt etme gücü bulunmayan mirasçının ölüme bağlı tasarrufta bulunmaması nedeniyle mirasa el atması istenmeyen uzak mirasçılarının mirastan uzaklaştırılması sağlanmaktadır. Böylece mirasbırakan mirasının dilediği kişiye geçebilmesini sağlayacak ve bunu yaparken de ayırt etme gücü bulunmayan altsoyunu hiçbir zarara uğratmamış olacaktır. Hatta tam tersine bu yolla altsoyuna daha iyi bir bakım vereceğine inandığı kişileri artmirasçı atayabilir ve böylece altsoyunun menfaatlerini de korumuş olur. Belirtmek gerekir ki ZGB m. 492a her ne kadar makul ve gerekli bir düzenleme öngörse de içinde kanun koyucunun pozitif bir düzenleme ile doldurması gereken boşluklar da bulunmaktadır. Dolayısıyla Türk Hukukunda benzer bir düzenleme yapılması halinde bu boşlukların kanun yapım aşamasında bertaraf edilmesi gerekir.

KAYNAKÇA

- Antalya**, Gökhan: Marmara Hukuk Yorumu, Miras Hukuku, C. III, Seçkin, Ankara, 2019.
- Ayan**, Mehmet: Miras Hukuku, 10. Bası, Adalet, Ankara, 2020.
- Aydın**, Gülşah Sinem: Artmirasçı Atamada Önmirasçının Taşınmazlara İlişkin Yaptığı Tasarruf İşlemlerinin Geçerliliği Sorunu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 1, Haziran 2019, s. 299-328.
- Bessenisch**, Balthasar: Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 ZGB Art. 1-61 SchIT ZGB, 3. Bası, Helbing Lichtenhahn, Basel, 2007 (Art. 488-492).
- Breitschmid**, Peter et.al.: Erbrecht, 3. Bası, Schulthess, Zürich, 2016.
- Çabri**, Sezer: Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574), C. I, On İki Levha, İstanbul, 2018.
- Druey**, Jean Nicolas: Grundriss des Erbrechts, 5. Bası, Stämpfli, Bern, 2002.
- Dural**, Mustafa/Öz, Turgut: Miras Hukuku, 13. Bası, Filiz, İstanbul, 2019.
- Eitel**, Paul: “Die Nacherbeneinsetzung in Theorie und Praxis”, successio, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2007, s. 82-106 (ZS Erbrecht).
- Eitel**, Paul: Die Anwartschaft des Nacherben, Stämpfli, Bern, 1991 (Nacherben).
- Eitel**, Paul/**Zeiter**, Alexandra: “Erbrecht”, Kindes- und Erwachsenenschutzrecht Expertenwissen für die Praxis, FHB – Fachhandbuch, Ed. Christiana Fountoulakis et. al., Schulthess, Zürich-Basel-Genf, 2016, s. 967-1001 (Praxis).
- Eitel**, Paul/**Zeiter**, Alexander: Erwachsenenschutz, Famkomm, Stämpfli, Bern, 2013 (Art. 492a/Art. 531).
- Eren**, Fikret/**Yücer-Aktürk**, İpek: Türk Miras Hukuku, 3. Bası, Yetkin, Ankara, 2020.
- Fankhauser**, Roland: Erbrecht, Art. 457-640 ZGB, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Bası, Schulthess, Zürich-Basel-Genf, 2016 (Art. 531).
- Fankhauser**, Roland/**Bieler**, Brigitte: “Erbrechtliche Neuerungen durch das neue Erwachsenenschutzrecht, insbesondere die neue Form der Nacherbschaft nach Art. 492a ZGB”, successio, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2009, s. 162-170.

- Flückiger**, Andreas: “Nacherbeneinsetzung vs. Nutzniessungsvermächtnis – wozu raten?”, *successio*, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2015, s. 5-38.
- Gürpınar**, Damla: *Artmirasçı Atama*, Turhan, Ankara, 2018.
- Hatemi**, Hüseyin: *Miras Hukuku*, 9. Bası, On İki Levha, İstanbul, 2021.
- Häfliger**, Manuela: “Die Pflichtteilsbelastende Nacherbeneinsetzung auf den Überrest zulasten urteilsunfähiger Nachkommen Nach Art. 492a ZGB”, *Der Bernische Notar* Y. 2015, s. 49-82.
- Hrubesch-Millauer**, Stephanie: *Erbrecht, Art. 457-640 ZGB, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, C. 3*, Schulthess, Zürich-Basel-Genf, 2016 (Art. 488-492a).
- İmre**, Zahit/**Erman**, Hasan: *Miras Hukuku*, 14. Bası, Der, İstanbul, 2018.
- İnan**, Ali Naim/**Ertas**, Şeref/**Albaş**, Hakan: *Miras Hukuku*, 10. Bası, Seçkin, Ankara, 2019.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.: *Miras Hukuku*, 10. Bası, Turhan, Ankara, 2019.
- Kocayusufpaşaoğlu**, Necip: *Miras Hukuku*, 3. Bası, Filiz, İstanbul, 1987.
- Minnig**, Yannick: *ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch)*, 3. Bası, Orell Füssli, Zürich, 2016 (Art. 531).
- Oğuzman**, M. Kemal: *Miras Hukuku*, 6. Bası, Filiz, İstanbul, 1995.
- Öztan**, Bilge: *Miras Hukuku*, 11. Bası, Yetkin, Ankara, 2020.
- Scherrer**, Werner: “Die Nacherbeneinsetzung auf den Überrest”, *Zum Schweizerischen Erbrecht, Festschrift zum 70. Geburtstag von Prof. Dr. Peter Tuor*, Polygraphischer, Zürich, 1946, s. 109-144.
- Serozan**, Rona/**Engin**, Baki İlkay: *Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları*, 6. Bası, Seçkin, Ankara, 2019.
- Strebel**, Lorenz: “Dauernd urteilsunfähige Nachkommen – Ein kritischer Blick auf Pflichtteil und Nacherbschaft”, *Liber amicorum für Benno Studer*, Ed. Paul Eitel et al., Schulthess, Zürich, 2019, s. 243-281.
- Studhalter**, Philipp: *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch)*, 3. Bası, Orell Füssli, Zürich, 2016 (Art. 488-492a).
- Weimar**, Peter: *Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen*, Art. 457-516 ZGB, BK - Berner Kommentar, C. III/1/1/1, Stämpfli, Bern, 2009 (Art. 488-492a).

Zeiter, Alexandra: “Vorsorgeauftrag, Patientenverfügung und Nacherbeneinsetzung auf den Überrest nach Art. 492a ZGB: Überblick über drei neue Rechtsinstitute”, Schweizerische Juristen-Zeitung, S. 109, Y. 2013, s. 225-233 (SJZ).

Zeiter, Alexandra: “Neues Erwachsenenschutzrecht - Die neuen Bestimmungen im Erbrecht, successio, Zeitschrift für Erbrecht, Y. 2011, s. 254-269 (successio).

